

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl soudkyní Martinou Kotouček Mikoláškovou ve věci

žalobkyně: **X. Y.**, narozená X
bytem X
zastoupena opatrovníkem O. S.
bytem X
zastoupena advokátem Mgr. Pavlem Čížinským
sídlem Varšavská 714/38, 120 00 Praha 2

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 17. 7. 2024, č. j. XA,

takto:

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 17. 7. 2024, č. j. XA, se ruší a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná je povinna do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku zaplatit žalobkyni k rukám jejího zástupce Mgr. Pavla Čížinského, na náhradě nákladů řízení částku 7 670 Kč.

Shodu s prvopisem potvrzuje: X

Odůvodnění:

1. Žalobkyně se žalobou podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) podanou dne 17. 9. 2024 do datové schránky soudu domáhá zrušení rozhodnutí žalované označeného shora (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž žalovaná zamítla její námitky a potvrdila své rozhodnutí ze dne 13. 6. 2023, č. j. XB (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“). Prvostupňovým rozhodnutím žalovaná podle § 38 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) zamítla žádost žalobkyně o invalidní důchod, kterou uplatnila k datu 1. 1. 1997, neboť podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení (dále jen „OSSZ“) ze dne 13. 9. 2022 se jedná u žalobkyně o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav ve smyslu § 26 zákona o důchodovém pojištění; od 28. 6. 1990 do 31. 10. 1991 byla žalobkyně plně invalidní podle § 29 odst. 2 písm. a) zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení (dále jen „zákon o sociálním zabezpečení“), od 1. 11. 1991 do 31. 12. 1995 byla částečně invalidní podle § 37 odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení, nebyla invalidní podle § 29 odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení; od 1. 1. 2010 do 1. 2. 2012 byla invalidní podle § 39 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, šlo o invaliditu druhého stupně podle § 39 odst. 2 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, nešlo o invaliditu třetího stupně podle § 39 odst. 2 písm. c) zákona o důchodovém pojištění; od 2. 2. 2012 je invalidní podle § 39 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění a jde o invaliditu třetího stupně podle § 39 odst. 2 písm. c) zákona o důchodovém pojištění, z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla pracovní schopnost žalobkyně o 70 % a nesplňuje podmínky § 6 vyhlášky č. 359/2009 Sb., kterou se stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity (vyhláška o posuzování invalidity).
2. Žalobkyně nejprve upozornila na to, že je osobou s dlouholetými vážnými zdravotními problémy, přičemž invalidní důchod jí byl z důvodu syndromu X přiznán již 2x na přelomu 80. a 90. let. V roce 1997 se žalobkyně nedostavila na přezkoumání svého zdravotního stavu a invalidní důchod jí byl proto odňat. Teprve poté, co byl žalobkyni ustanoven opatrovník v roce 2017 opětovně podala žádost o invalidní důchod. Po komplikovanějším řízení bylo rozhodnuto o tom, že je žalobkyně od 2. 2. 2012 invalidní ve třetím stupni invalidity (pro organické a symptomatické duševní poruchy), ovšem předtím byla invalidní jen částečně (jen v prvním či druhém stupni). Žalobkyně má za to, že byla invalidní ve třetím stupni již před 2. 2. 2012. Zároveň se domnívá, že s ohledem na to, že před rokem 2017 neměla opatrovníka, ač ho mít musela, jí dosud nezanikl ve smyslu § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění ani nárok na výplatu invalidního důchodu za období od 20. 3. 1997 do 6. 9. 2012, ve kterém byla rovněž invalidní přinejmenším v určitém stupni a ohledně kterého jí ještě nebyl žádný důchod vyplacen.
3. Žalobkyně má za to, že posudek o invaliditě ze dne 10. 4. 2024 nesplňuje kritéria úplnosti a přesvědčivosti, neboť se nevypořádává s argumentem, zda je možné či pravděpodobné, že mezi lety 1991 až 2012 došlo ke zlepšení žalobkynina zdravotního stavu, když předtím byla plně invalidní/invalidní ve třetím stupni. Argumenty žalované, že za dané období není dostatek lékařských zpráv potvrzujících závažnost žalobkynina onemocnění nemůže být zcela přesvědčivý, tím spíše, že žalobkyně nenavštěvovala lékaře právě kvůli své nemoci, na kterou neměla náhled. Podle žalobkyně je otázkou, jestli syndrom X, kterým trpí, může mít takové výkyvy, aby to odůvodnilo tak časté a rozsáhlé změny v posouzení výše invalidity.

Shodu s prvopisem potvrzuje: X

Žalobkyně upozornila na to, že jedním ze stěžejních symptomů, kterým trpí, je hypersomnie, a právě v těchto stavech nebyla schopna plnit své povinnosti pacienta a pojištěnce a nedostavovala se na kontroly. Také poukázala na to, že je zvláštní, že diagnóza posudkových lékařů se často měnila mezi diagnózami „poruchy osobnosti, poruchy chování“ na straně jedné a „organické duševní poruchy, poruchy intelektu, emotivity, afektivity“ na straně druhé.

4. Žalobkyně považuje za nesprávné tvrzení žalované, že v jejím případě nebyla dána nemoc, která by zakládala nutnost ustanovit opatrovníka podle § 32 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), a to ze dvou důvodů. Žalobkynino onemocnění (syndrom X) představuje duševní poruchu, která má vliv na schopnost pacienta zařizovat své věci, včetně uplatňování svých práv. Dále žalobkyně upozornila na to, že ustanovením opatrovníka podle § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění není primárně myšleno ustanovení opatrovníka pro určité správní řízení (např. podle § 32 správního řádu), ale jedná se o opatrovníka ve smyslu § 27 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. Nejde tak o otázku procesní způsobilosti, ale o hmotněprávní otázku svéprávnosti. Žalobkyně upozornila na to, že institut procesního opatrovnictví může vyřešit jen menší část problémů, které pro osobu potřebující opatrovníka z jeho duševní nemoci vznikají, proto je podstatné ustanovení o opatrovnictví podle občanského zákoníku. Za zcela nesmyslnou považuje argumentaci žalované rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2017, č. j. 24 Co 181/2017-188. Žalobkyně netvrdí, že měla být (již dříve) omezena ve svéprávnosti. Tvrdí, že již dříve jí měl být ustanoven opatrovník. Ostatně díky tomu, že jí byl v roce 2017 opatrovník ustanoven, uplatnila žalobkyně svá práva na (plný) invalidní důchod, který nakonec úspěšně získala (důchod jí byl zpětně vyplacen od roku 2012). Žalobkyně tvrdí, že bylo důvodné ustanovit jí opatrovníka již dříve než v roce 2017.
5. Žalobkyně dále upozornila na to, že se napadené rozhodnutí sice pokusilo napravit nedostatky prvoinstančního rozhodnutí, které se vůbec k otázce doplatku na důchod nevyjádřilo, tím však došlo k porušení zásady dvojinstančnosti řízení. Prvostupňové rozhodnutí se touto otázkou vůbec nezabývalo, navíc ani neobsahovalo výrok, kterým by byla tato žádost žalobkyně zamítnuta. Již pro absenci tohoto výroku měl žalovaný prvostupňové rozhodnutí zrušit.
6. Žalovaná ve vyjádření k žalobě nejprve zrekapitulovala průběh správního řízení. K námitkám týkajícím se posudků o invaliditě uvedla, že posouzení zdravotního stavu žalobkyně bylo provedeno v souladu s platnou právní úpravou. Ohledně ustanovení opatrovníka pak namítala, že žalobkyně nijak neprokázala, že by v rozhodné době (mezi lety 1997 až 2012) byla osobou, které musel být ustanoven opatrovník. Nekonkretizovala důvody, pro které má za to, že jej ustanoveného musela mít. Z podkladů správního či posudkového spisu nevyplývalo, že by žalobkyně byla osobou, která musela mít v předmětném období opatrovníka, a který nebyl ustaven. Žalované nepřísluší rozhodovat o tom, zda žalobkyně musela mít ustanoveného opatrovníka. K žalobnímu bodu porušení zásady dvojinstančnosti, resp. že měla žalovaná prvostupňové rozhodnutí zrušit a věc vrátit zpět první instanci, odkázala žalovaná na § 88 odst. 8 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „organizační zákon“), podle kterého platí, není-li stanoveno jinak, vztahuje se na řízení o námitkách, na rozhodnutí o námitkách a na přezkumné řízení a obnovu řízení, která se týkají rozhodnutí o námitkách, správní řád s tím, že § 90 odst. 1 písm. b), § 90 odst. 3 a § 90 odst. 6 věta druhá

Shodu s prvopisem potvrzuje: X

správního řádu se nepoužijí. Prvostupňové rozhodnutí nebo jeho část tedy nelze zrušit a věc vrátit k novému projednání prvnímu stupni.

7. V průběhu jednání, jež byl soud povinen nařídit, neboť ve věci prováděl nad rámec správního spisu dokazování posudkem posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) v Praze (dále též jen „posudková komise“) ze dne 26. 5. 2025, setrvali účastníci na svém procesním stanovisku. Zástupce žalobkyně zdůraznil, že je ve věci podstatných několik aspektů – jednak jde o zdravotní důvod, dále je dán nedostatek důkazů prokazujících zdravotní stav žalobkyně a nakonec jde o způsob rozhodnutí o nároku a promlčecí lhůtu výplaty invalidního důchodu. Zástupce žalobkyně poukázal na to, že žalobkyni chybí náhled, celý život je nemocná a nebyla schopna svou situaci řešit. Nedostatek lékařských zpráv je pak kladen žalobkyni k tíži. Při jednání se vyjádřil i opatrovník žalobkyně s tím, že poukázal na to, že byl žalobkyni diagnostikován atypický syndrom X. Jedná se o extrémně vzácnou diagnózu, proto by se k ní měli vyjádřit specialisti. K důkazu bylo z procesní opatrnosti navrženo zpracování znaleckého posudku VFN, IKEM a NÚDZ.
8. Soud nevyhověl žádosti na zpracování znaleckého posudku, neboť měl za to, že skutkový stav je dostatečně podložen listinami založenými ve správním spise a dostačující je pro účely soudního řízení toliko provedení posudku Posudkové komise MPSV v Praze ze dne 26. 5. 2025.
9. Ze správního spisu soud zjistil, že obsahuje žádost žalobkyně ze dne 13. 6. 2022, která byla ověřena dle originálu dne 11. 7. 2022. Tato žádost nebyla podána na formuláři, ale byla formulována v textu. Předmět žádosti byl nazván jako *uplatnění nároku na doplatek výplat invalidního důchodu za období od roku 1997 do roku 2012 a žádost o umožnění*. Žalobkyně uplatnila podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění a § 81 odst. 1 organizačního zákona nárok na invalidní důchod v období od 20. 3. 1997 do 6. 9. 2012, resp. nárok na doplatek příslušných výplat. V žádosti poukázala na svůj zdravotní stav, ze kterého dovozuje, že i v období od 20. 3. 1997 do 6. 9. 2012 jí měl být invalidní důchod přiznán a měl by jí být tedy doplacen. Uvedla, že teprve v roce 2017 jí byl jako opatrovník ustanoven její manžel. Z podkladů, které má žalovaná k dispozici přitom vyplývá, že v období 1997 do 2012 byla vždy v určitém stupni invalidní, ovšem invalidita jí nebyla přiznána a invalidní důchod za toto období nepobírala; invalidní důchod ve třetím stupni jí byl přiznán teprve od roku 2012, proto požádala o přiznání důchodu za období let 1997 až 2012. Ohledně zániku nároku na výplatu důchodu podle § 55 odst. 2 a § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění uvedla, že vzhledem k jejímu onemocnění syndromem X měla mít ustanoveného opatrovníka, což však neměla, a proto po dobu do dne 10. 7. 2017, kdy nabyt právní moci rozsudek krajského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2017, č. j. 24 Co 181/2017-188, neběžela 5letá lhůta. Dále podala žádost, aby jí bylo umožněno podat žádost (nechat si ji sepsat podle § 82 odst. 1 organizačního zákona) dříve.
10. Ve správním spisu je založena i formulářová žádost o invalidní důchod ze dne 11. 7. 2022, ve které je mj. na str. 4 v kolonce *Ostatní* uvedeno, že žalobkyně žádá, aby byl důchod včetně výplaty přiznán od 1. 1. 1997.
11. V posudku o invaliditě ze dne 13. 9. 2022, č. j. LPS/2022/1681-PZ_CSSZ, vypracovaném posudkovým lékařem OSSZ dospěla posudková lékařka k závěru, že od 28. 6. 1990 do 31. 10. 1991 byla žalobkyně plně invalidní podle zákona o sociálním zabezpečení. Od 1. 11. 1991 do 31. 12. 1995 byla částečně invalidní podle zákona o sociálním zabezpečení.

Shodu s prvopisem potvrzuje: X

Od 1. 1. 1996 do 31. 12. 2009 odpovídal dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav žalobkyně zdravotnímu postižení uvedenému v kapitole V, položce 5c přílohy č. 2 vyhlášky č. 284/1995 Sb. a byla stanovena míra poklesu pracovní schopnosti žalobkyně 50 %. Od 1. 1. 2010 do 1. 2. 2012 odpovídal dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav žalobkyně zdravotnímu postižení uvedenému v kapitole V, položce 7b přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, pro které se stanovila míra poklesu pracovní schopnosti 45 % (z rozpětí 30-45 %), která se dále s přihlédnutím k dalšímu zdravotnímu postižení žalobkyně navýšila o dalších 10 % podle § 3 vyhlášky o posuzování invalidity. Od 2. 2. 2012 odpovídal dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav žalobkyně zdravotnímu postižení uvedenému v kapitole V, položce 1d přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, pro který se stanovila míra poklesu pracovní schopnosti 60 %. Vzhledem k jeho vlivu na schopnost žalobkyně využívat dosažené vzdělání, zkušenosti a znalosti, na schopnost pokračovat v předchozí výdělečné činnosti nebo na schopnosti rekvalifikace se podle § 3 vyhlášky o posuzování invalidity dále navýšila o 10 %. Celkový pokles pracovní schopnosti žalobkyně tak činil 70 %.

12. S odkazem na závěr posudku posudkové lékařky OSSZ vydala žalovaná prvostupňové rozhodnutí ze dne 13. 6. 2023, kterým podle § 38 zákona o důchodovém pojištění zamítla žádost žalobkyně o invalidní důchod. Do prvostupňového rozhodnutí nakopírovala žalovaná část posudku ze dne 13. 9. 2022, konkrétně hodnocení týkající se míry invalidity žalobkyně pro jednotlivá období od 1. 11. 1991 do 2. 2. 2012. K tomu doplnila, že k datu 1. 1. 1997 nebyla žalobkyně plně invalidní, ale pouze částečně invalidní, proto nelze žádosti vyhovět pro nesplnění podmínek § 38 písm. a) zákona o důchodovém pojištění ve znění účinném do 31. 12. 2009.
13. Dne 12. 7. 2023 podala žalobkyně proti prvostupňovému rozhodnutí námítky, ve kterých uvedla, že je zdůvodní k výzvě žalované. Doplnění námitek bylo žalované doručeno dne 21. 4. 2024. V námítkách poukázala na to, že dne 13. 6. 2022 podala žádost o uplatnění nároku na doplatek výplat invalidního důchodu za období od roku 1997 do roku 2012 a žádost o umožnění sepsání žádosti dle § 82 organizačního zákona. Dne 11. 7. 2022 podala žádost o plný invalidní důchod. Z tohoto je zřejmé, že podala dvě žádosti, byť vzájemně propojené. Žádala jednak o doplatek invalidního důchodu podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění a dále žádala o plný invalidní důchod za období od 20. 3. 1997 do 6. 9. 2012. Zdůraznila, že pokud přímo žalovaná tvrdila, že žalobkyně splňovala podmínky pro přiznání plného invalidního důchodu jak před tímto datem, tak i po tomto období, tak by měla splňovat tyto podmínky i v mezidobí, kdy se nedostavovala k přezkoumání jejího zdravotního stavu, ovšem z důvodu souvisejícího s její nemocí. Žalobkyně namítala, že je prvostupňové rozhodnutí velmi nejasné, když z něj nelze vyčíst, o jaké žádosti vlastně žalovaná rozhodla. Z formulace uvedené na konci rozhodnutí vyplývá, že zřejmě nebylo rozhodnuto o žádosti žalobkyně ze dne 11. 7. 2022, ale že k této informaci pouze žalovaný přihlédl. Prvostupňové rozhodnutí tak považovala v této části za nepřezkoumatelné. Z prvostupňového rozhodnutí je ovšem zřejmé, že nebylo rozhodnuto o žádosti žalobkyně o doplatek invalidního důchodu podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění. Žalobkyně namítala, že je z prvostupňového rozhodnutí a též z posudku o invaliditě ze dne 10. 4. 2024, č. j. LPS/2024/75-NR-UST_CSSZ, zřejmé, že se žalovaná žádostí ze dne 13. 6. 2022 nehodlá zabývat.
14. V námitkovém řízení zpracovala dne 10. 4. 2024 posudková lékařka IPZS v nepřítomnosti žalobkyně posudek o invaliditě na základě shodných podkladů jako lékařka

Shodu s prvopisem potvrzuje: X

v prvostupňovém řízení. Posudková lékařka dospěla k závěru, že od 28. 6. 1990 do 3. 11. 1991 byla žalobkyně plně invalidní podle zákona o sociálním zabezpečení. Od 4. 11. 1991 do 31. 12. 1995 byla částečně invalidní podle zákona o sociálním zabezpečení. Od 1. 1. 1996 do 31. 12. 2009 odpovídal dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav žalobkyně zdravotnímu postižení uvedenému v kapitole V, položce 5c přílohy č. 2 vyhlášky č. 284/1995 Sb. a byla stanovena míra poklesu pracovní schopnosti žalobkyně 50 %. Od 1. 1. 2010 do 1. 2. 2012 odpovídal dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav žalobkyně zdravotnímu postižení uvedenému v kapitole V, položce 7b přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, pro které se stanovila míra poklesu pracovní schopnosti 45 % (z rozpětí 30-45 %), která se dále s přihlédnutím k dalšímu zdravotnímu postižení žalobkyně navýšila o dalších 10 % podle § 3 vyhlášky o posuzování invalidity. Od 2. 2. 2012 odpovídal dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav žalobkyně zdravotnímu postižení uvedenému v kapitole V, položce 1d přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, pro které se stanovila míra poklesu pracovní schopnosti 60 %. Vzhledem k dalšímu postižení zdravotního stavu žalobkyně se podle § 3 vyhlášky o posuzování invalidity dále navýšila o 10 %. Celkový pokles pracovní schopnosti žalobkyně tak činil 70 %. Ohledně míry poklesu klasifikace stupně invalidity tak byl posudek zpracovaný v námitkovém řízení shodný s prvostupňovým posudkem.

15. Žalovaná rozhodnutím ze dne 17. 7. 2024, č. j. X, námitky žalobkyně zamítla a prvostupňové rozhodnutí potvrdila. V odůvodnění citovala posudkové závěry z posudku ze dne 10. 4. 2024 (*pozn. soudu* – nebyl soudu předložen současně se správním spisem, soud si ho dodatečně od žalované vyžádal). Pro období od 1. 1. 1997 do 2. 2. 2012 bylo uvedeno, že žalobkyně nedosáhla poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti nejméně o 66 %, nebyla tedy plně invalidní. Posudkový lékař vycházel z posudku posudkové komise ze dne 22. 3. 2022, dále ze zdravotnické dokumentace MUDr. M. L., ve které bylo v roce 1997 uvedeno toliko předoperační vyšetření a vyšetření na hematologii pro nízkou hladinu železa. V roce 1998 byly uvedeny jen záznamy o angíně, spále a faryngitidě. V roce 1999 byly uvedeny dva záznamy pro onemocnění dýchacích cest. Větší psychické problémy nebyly v tomto období uváděny. Manifestace těžkého psychického onemocnění žalobkyně je prokazatelně objektivizována až dnem 2. 2. 2012. Drobné změny byly zjištěny před rokem 1997, v datu trvání plné invalidity od 28. 6. 1990 až do 3. 11. 1991 a následně částečné invalidity od 4. 11. 1991. Posudkový lékař ovšem vyhodnotil, že tyto změny nejsou pro období od roku 1997 podstatné. Dále posudkový lékař zohlednil, že se na zdravotním stavu žalobkyně podílejí komorbidity, především syndrom X v rámci hypersomie. Tento syndrom by byl v období od 1. 1. 1997 do 31. 12. 2009 pro těžkou formu hypersomie podřazen pod kapitolu VI, oddíl A, položku 7b vyhlášky č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění (dále jen „vyhláška č. 284/1995 Sb.“), pro které je stanoveno rozpětí 30-60 %. U žalobkyně nebyly v tomto období doloženy žádné závažné obtíže, proto byla míra poklesu pracovní schopnosti stanovena nad dolní hranici, tedy 40 %. Tato komorbidita byla tedy vyhodnocena jako méně závažná než rozhodující příčina dlouhodobě nepříznivého stavu. Žalovaná upozornila, že se jednotlivé hodnoty poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti nesčítají. Ohledně nároku na výplatu invalidního důchodu žalovaná uvedla, že žalobkyně podala dne 6. 9. 2017 žádost o invalidní důchod. Pětiletá prekluzivní lhůta pro zánik nároku na výplatu invalidního důchodu běží zpětně ode dne podání žádosti. Žalovaná dospěla k závěru, že procesní způsobilost žalobkyně nebyla omezena. Citovala § 32 odst. 1 a odst. 2 správního řádu. Podle žalované uvádí rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2017, č. j. 24 Co 181/2017-188, že samotná skutečnost, že osoba trpí duševní poruchou, ještě není

Shodu s prvopisem potvrzuje: X

důvod pro omezení její svéprávnosti. Soud v tomto rozsudku dospěl k závěru, že není důvodné žalobkyni výslovně omezovat ve svéprávnosti, ale je možné realizovat subsidiární opatření, které může minimalizovat rizika hrozící z právních jednání žalobkyně pod vlivem duševní poruchy. Žalovaná zároveň uzavřela, že žalobkyně není osobou zvlášť těžce zdravotně postiženou, s níž se nelze dorozumět ani prostřednictvím tlumočníka nebo prostředníka. Také nedovodila, že by byla žalobkyně stížena přechodnou duševní poruchou, která by jí bránila samostatně v řízení jednat jen proto, že byla ve sporném období částečně invalidní a následně invalidní v druhém stupni invalidity. Situace žalobkyně tak podle žalované neodpovídá § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu. Žalovaná uzavřela, že skutečnost, že byl žalobkyni rozsudkem ustanoven opatrovník, nijak neimplikuje, že by musela být žalobkyně zastoupena opatrovníkem již dvacet let předtím. Žalobkyně tak podle žalované nesplňuje ani další podmínky § 32 odst. 2 správního řádu. Žalovaná tak shrnula, že žalobkyni nemůže být přiznána výplata invalidního důchodu před dnem 6. 9. 2012 za období od 20. 3. 1997 do 6. 9. 2012. Námitkám nevyhověla ani ohledně stupně invalidity ani ohledně data výplaty invalidního důchodu.

16. Součástí správního spisu je také rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2017, č. j. 24 Co 181/2017-188, kterým soud změnil rozsudek Okresního soudu Praha-západ ze dne 20. 1. 2017, č. j. 22 Nc 1707/2016-151 tak, že žalobkyni ustanovil opatrovníkem O. S., který je oprávněn a povinen zastupovat žalobkyni, jde-li o jednání týkající se nakládání se jměním, jehož hodnota přesahuje 3 000 Kč a jednání, jímž dochází k realizaci práv a povinností vyplývajících ze zdravotního, z důchodového a nemocenského pojištění, na zajištění v hmotné nouzi a státní sociální podporu a jimiž dochází k realizaci práva na sociální služby a příspěvku na péči. V rozsudku je uvedeno, že bylo prostřednictvím dvou znaleckých posudků prokázáno, že žalobkyně trpí duševní poruchou, konkrétně organickým psychosyndromem vzniklým na základě poškození centrální nervové soustavy – mozku. Tato porucha je trvalého rázu, je však medicínsky ovlivnitelná. Farmakologicky a psychoterapeuticky lze u žalobkyně korigovat dekompenzace projevu poruchy do sociálně přijatelné formy. Zjištěná duševní porucha omezuje žalobkyni v orientaci v běžném sociálním prostředí, je sugestibilní a dá se snadno zneužít. Porucha se projevuje poruchami myšlení, emocí, intelektových schopností a kognitivních funkcí, zejména abstraktního myšlení, schopností plánovat do budoucna, anticipovat dopad svého jednání, narušena je schopnost úsudku a rovněž schopnost orientovat se v běžných sociálních aktivitách. V zátěži dochází k projevům impulzivity a zkratkovitého jednání. Vlivem odborné léčby, které se žalobkyně podrobuje v rámci ochranného ambulantního léčení, lze dekompenzace eliminovat až eradikovat. Prognóza dalšího vývoje je nejistá. Znaleckým posudkem bylo vyloučeno, že by žalobkyně aktuálně trpěla syndromem X. Nelze vyloučit, že tímto syndromem v minulosti trpěla, avšak v současnosti jím zjevně netrpí. Krajský soud v Praze uvedl, že bylo prokázáno, že žalobkyně trpí trvalou duševní poruchou, pro kterou by zásadně (z hlediska zdravotního stavu) mohlo přicházet v úvahu také omezení svéprávnosti ve smyslu § 55 a následující zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“). Krajský soud v Praze zohlednil, že omezení svéprávnosti se řídí principem subsidiarity a je tedy třeba dbát na to, aby práva nebyla omezována ve větším rozsahu, než je nezbytně třeba k ochraně práv. Soud proto musí vážit veškeré mírnější alternativy, kterými by bylo možno dosáhnout sledovaného cíle, přičemž omezení svéprávnosti musí být považováno za nejkrajnější prostředek. Soud připustil, že samotná skutečnost, že osoba trpí těžkou duševní poruchou, ještě není důvodem pro omezení její svéprávnosti, musí být

Shodu s prvopisem potvrzuje: X

konkrétně uvedeno, koho, resp. co ohrožuje plná svéprávnost posuzované osoby a též je třeba odůvodnit, proč to nelze řešit mírnějšími prostředky. Soud poukázal na to, že žalobkyně byla dosud schopna spravovat své finanční prostředky, aniž by docházelo k ne hospodárnému vynakládání (známo bylo toliko jedno selhání, od něhož už ale uplynula dlouhá doba). Nevzniká ani problém při správě společného jmění manželů. Žalobkyně není schopna soustavné práce a ani neprojevovala zájem o sjednávání pracovněprávních vztahů. Bylo známo, že žalobkyně selhávala, šlo-li o vyřizování jejích sociálních záležitostí, případně řešení nároků na finanční plnění, které by mohly nahrazovat její pracovní neschopnost. V minulosti zrušila pobírání invalidního důchodu a zjevně nebyla samostatně (pod vlivem duševní poruchy) schopna adekvátně zvážit situaci tak, aby vyvolala takové právní jednání, v jehož důsledku by byla alespoň minimálně finančně zajištěna. S ohledem na rizika plynoucí z aktuálně přítomné duševní poruchy tak soud vyhodnotil, že stále trvá riziko, že tyto záležitosti nebude žalobkyně schopna samostatně vyřizovat. Současně přihlédl soud k tomu, že vyřízení těchto záležitostí neodmítá. Nehrozí tak, že by jednání opatrovníka mařila. Soud také popsal, že je známo, že žalobkyně významně selhávala v rodičovské péči. Soud tak dospěl k závěru, že je možné realizovat subsidiární opatření, které může minimalizovat rizika hrozící z právních jednání žalobkyně pod vlivem duševní poruchy.

17. Správní spis obsahuje i znalecký posudek z oboru zdravotnictví, klinická psychologie vypracovaný PhDr. J. P., Ph.D. dne 6. 12. 2016. Úkolem znalce bylo zjistit, zda žalobkyně trpí spánkovou nemocí, zejména syndromem X. Znalec uvedl jako závěrečnou diagnózu organickou poruchu osobnosti, organickou dissociativní poruchu hypersomnie. U žalobkyně se podle znalce jedná o organický psychosyndrom, tedy soubor poruch myšlení, emocí a chování vzniklý na základě poškození mozku. Opakované CT vyšetření mozku prokázalo atrofii mozkové kůry a psychologické vyšetření prokázalo narušení poznávacích funkcí (pozornost, orientace, paměť, myšlení) a exekutivních funkcí (chování, jednání, výkonnost). Podle znalce se jedná pravděpodobně o projev plíživě se rozvíjející demence. Došlo k postižení struktury myšlení a poruchám emocí a jednání. Osobnost žalobkyně je výrazně postižena přítomným organickým psychosyndromem. Intelektové schopnosti jsou organicky nevyrovnaně deteriorovány. Podle znalce nelze vyloučit, že žalobkyně v minulosti trpěla syndromem X v rámci hypersomnie. V současnosti syndromem X netrpí.
18. Soud poté, co ověřil, že žaloba byla podána včas, že je věcně i místně příslušným soudem a že napadené rozhodnutí je rozhodnutím ve smyslu § 65 s. ř. s., přezkoumal napadené rozhodnutí v žalobou vymezeném rozsahu. Dospěl přitom k závěru, že žaloba je důvodná.
19. Nejprve se soud zabýval tím, zda žalovaná porušila zásadu dvojinstančnosti, když se zabývala otázkou potřeby opatrovníka žalobkyně v letech 1997 až 2012, přestože se tím prvostupňové rozhodnutí nezabývalo vůbec.
20. Soud upozorňuje na to, že pro účely soudního přezkumu tvoří rozhodnutí správních orgánů jeden celek, navzájem se argumentačně doplňují, a proto lze nedostatky nebo dokonce i případnou nepřezkoumatelnost jednoho z rozhodnutí kompenzovat druhým rozhodnutím, a to v obou směrech (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2014, č. j. 6 As 161/2013-25).
21. Prvostupňovému rozhodnutí lze jednoznačně vytknout, že je zcela nepřezkoumatelné, resp. je vůbec na samé hranici srozumitelnosti, neboť toliko bez vysvětlující argumentace cituje posudek, případně dílčí skutečnosti, které jsou zřejmé ze správního spisu. Např.: „lze vycházet

Shodu s prvopisem potvrzuje: X

ze zamítavého rozhodnutí č. I ze dne 9. 2. 2018 s tím, že je třeba zmínit rovněž informaci o podání žádosti o plný invalidní důchod ze dne 11. 7. 2022 s požadovaným datem přiznání od 1. 1. 1997“. Na uvedenou citaci přitom již nebyla navázána žádná úvaha, proč je třeba tuto žádost vůbec zmínit, resp. jaký vliv na ní má zamítavé rozhodnutí označené č. I ze dne 9. 2. 2018.

22. Nicméně žalovaná v napadeném rozhodnutí argumentaci týkající se opatrovnictví žalobkyně (a tedy podmínek pro doplacení invalidního důchodu) doplnila, když konstatovala, že skutečnost, že byl žalobkyni soudem ustanoven opatrovník neimplikuje, že by měla být žalobkyně zastoupena opatrovníkem již dvacet let předtím. Žalovaná také uvedla, že žalobkyně nesplňuje podmínky § 32 odst. 2 správního řádu. Z napadeného rozhodnutí je tak zřejmé, z čeho žalovaná dovozuje, že žalobkyně nesplňuje podmínku pro doplacení invalidního důchodu za roky 1997 až 2012. S ohledem na výše odkazovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 As 161/2013-25, podle kterého je přípustné, aby se argumentace správních orgánů doplňovala, konstatuje soud, že nedošlo k porušení zásady dvojinstančnosti. Žalovaný doplnil argumentaci týkající se nároku na doplatek invalidního důchodu, čímž zhojil nedostatek prvostupňového rozhodnutí, které bylo v této části nepřezkoumatelné. Podstatné je, že žalovaný vyhodnotil, že žalobkyni nárok na doplatek nevznikl, z jeho odůvodnění je zřejmé, na základě jakých úvah k tomuto závěru dospěl, a zároveň zůstal zachován i zamítavý výrok prvostupňového rozhodnutí.
23. Soud ovšem vyhodnotil jako důvodnou argumentaci žalobkyně, že jí měl být invalidní důchod za období od 20. 3. 1997 do 6. 9. 2012 doplacen.
24. Podle § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění ve znění rozhodných pro období od 20. 3. 1997 do 6. 9. 2012 shodně platilo, že prekluzivní doba pro nárok na výplatu důchodu nebo jeho části neběží po dobu, po kterou osobě, která musela mít opatrovníka, nebyl opatrovník ustanoven.
25. Žalovaná konstatovala, že procesní způsobilost žalobkyně nebyla omezena a nesprávně zhodnotila, že skutečnost, že byl žalobkyni rozsudkem ze dne 15. 6. 2017 ustanoven opatrovník, nijak neimplikuje, že by musela být zastoupena opatrovníkem již dvacet let předtím.
26. Nejprve je třeba poukázat na to, že § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění se týká uplatnění nároku na výplatu důchodu, tedy souvisí se *schopností konkrétní osoby uplatnit nárok* u příslušného správního orgánu. Pojem opatrovník tak musí být vykládán v hmotněprávním smyslu, v kontextu schopnosti dané osoby uplatnit nárok na důchod. Případný *nedostatek procesní způsobilosti* lze totiž v průběhu řízení (jež byla taková osoba schopna svým jednáním iniciovat) zhojit (ustanovením opatrovníka), kdežto *nedostatek schopnosti podat žádost* (a tedy vůbec iniciovat zahájení řízení) nelze procesním opatrovnictvím nijak zhojit. Je-li přitom určité osobě ustanoven pro určité skutečnosti hmotněprávní opatrovník, je třeba pro posouzení podmínek § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění zkoumat, zda okolnosti, pro které byl opatrovník ustanoven, nebyly dány případně i dříve a neovlivňovaly *schopnost* žadatele *podat žádost* o příslušný důchod.
27. V rozsudku Krajského soudu v Praze (srov. odst. 16 tohoto rozsudku), kterým soud žalobkyni ustanovil opatrovníka, je výslovně uvedeno, že „[z] řízení před soudem prvního stupně v této věci vyplývá, že posuzovaná trpí trvalou duševní poruchou, pro kterou by zásadně (z hlediska zdravotního stavu) mohlo přicházet v úvahu také omezení svéprávnosti ve smyslu § 55 a následujících nového občanského zákoníku.“ Dále pak uvedl, že „[j]e skutečností, že

Shodu s prvopisem potvrzuje: X

posuzovaná selhávala, šlo-li o vyřizování jejích sociálních záležitostí, případně řešení nároků na finanční plnění, které by mohlo nabrazovat její pracovní neschopnost. V minulosti zrušila pobírání invalidního důchodu a zjevně nebyla samostatně (pod vlivem duševní poruchy) schopna adekvátně zvážit situaci tak, aby vyvolala taková právní jednání, v důsledku nichž by byla finančně alespoň minimálně zajištěna. S ohledem na rizika plynoucí z aktuálně přítomné duševní poruchy tak i v současné době stále trvá riziko, že tyto záležitosti nebude schopna samostatně vyřizovat, současně je však nutno přihlídnout k tomu, že jejich vyřízení aktuálně neodmítá. Nehrozí, že by tak případná jednání, která za ni učiní tomu oprávněná osoba (například opatrovník), bude svými samostatnými právními jednáními mařit.“

28. Správní spis obsahuje řadu posudků, přičemž i ty, ze kterých vycházelo napadené rozhodnutí potvrzovaly, že žalobkyně v období od 1. 1. 1996 do 31. 12. 2009 (tedy i pro sporné období od 20. 3. 1997 do 6. 9. 2012) trpěla organickou poruchou osobnosti (srov. např. posudek ze dne 13. 9. 2022, č. j. LPS/2022/1681-PZ_CSSZ), pro kterou nebyla schopna vyřizovat své sociální záležitosti. Ze skutkového stavu tak jednoznačně vyplývá, že žalobkyně splňovala podmínky pro ustanovení opatrovníka i za dobu od 20. 3. 1997 do 6. 9. 2012, za kterou žádala doplatit invalidní důchod, proto neběžela po tuto dobu (resp. až do doby, kdy jí byl opatrovník ustanoven) prekluzivní lhůta pro uplatnění nároku na výplatu tohoto invalidního důchodu. V této části je napadené rozhodnutí nezákonné, neboť žalovaná nesprávně vyhodnotila, že žalobkyně nesplňovala podmínky pro ustanovení opatrovníka před tím, než jí byl ustanoven (splňovala je po celou dobu, za kterou se domáhala doplatku invalidního důchodu). Ze správního spisu je přitom zřejmé, že v období od 20. 3. 1997 do 6. 9. 2012 byla žalobkyně částečně invalidní, resp. invalidní ve druhém stupni invalidity; vznikl jí v tuto dobu nárok na invalidní důchod, který jí měl být zpětně vyplacen.
29. Soud naopak neshledal žalobu důvodnou v části, ve které se žalobkyně domáhala přiznání plné invalidity, resp. invalidity třetího stupně za období od 20. 3. 1997 do 6. 9. 2012.
30. Soud s ohledem na zpochybnění správného posouzení zdravotního stavu žalobkyně provedl důkaz posudkem posudkové komise MPSV v Praze ze dne 26. 5. 2025. Žalobkyně byla psychiatricky vyšetřena v komisi dne 2. 4. 2025 odbornou lékařkou. Posudková komise po rozboru všech posudkově významných skutečností uzavřela, že rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobkyně je organická porucha osobnosti emočně labilní s hysterickými rysy, s dekompenzací pod psychotickým obrazem, a že v období **od 28. 6. 1990 do 31. 10. 1991** byla invalidní podle § 29 odst. 2 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení. V období **od 1. 11. 1991 do 31. 12. 1995** byla částečně invalidní podle § 37 odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení ve znění zákona č. 37/1993 Sb., nebyla invalidní podle § 29 odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení. V období **od 1. 1. 1996 do 31. 12. 2009** byla částečně invalidní podle § 44 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění ve znění zákona č. 134/1997 Sb. a nebyla plně invalidní podle § 39 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění v totožném znění. Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav žalobkyně odpovídal zdravotnímu postižení uvedenému v kapitole V (duševní poruchy a poruchy chování), položce 5c (poruchy osobnosti a poruchy chování) přílohy č. 2 vyhlášky č. 284/1995 Sb., pro které byla stanovena míra poklesu pracovní schopnosti 50 % (z rozpětí 40-60 %). Míra poklesu pracovní schopnosti pak nebyla ve smyslu § 6 odst. 4 a 5 vyhlášky č. 284/1995 Sb. měněna. Posudková komise uvedla, že v případě, hodnotila-li by dle funkčních příznaků diagnózy syndromu X, odpovídalo by kapitole VI (onemocnění nervového systému), oddíl A (postižení mozku), položky 7b (narkoleptické záchvaty, hypersomnie), přílohy č. 2

Shodu s prvopisem potvrzuje: X

vyhlášky č. 284/1995 Sb., pro kterou by stanovila vzhledem k průběhu nemoci míru poklesu pracovní schopnosti 50 % (z rozpětí 30-60 %). Posudková komise uvedla, že při stanoveném hodnocení nelze využít změnu ve smyslu § 6 vyhlášky č. 284/1995 Sb. (míra poklesu pracovní schopnosti nebyla stanovena na horní hranici rozpětí). Posudková komise doplnila, že zdravotní postižení žalobkyně neodpovídalo ani nebylo srovnatelné se zdravotními postiženími uvedenými v příloze č. 3 a 4 vyhlášky č. 284/1995 Sb. V období **od 1. 1. 2010 do 1. 2. 2012** byla invalidní ve druhém stupni invalidity podle § 39 odst. 2 písm. b) zákona o důchodovém pojištění. Rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu bylo zdravotní postižení uvedené v kapitole V (duševní poruchy a poruchy chování), položka 7b (poruchy osobnosti) přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, pro které stanovila míru poklesu pracovní schopnosti 45 % (z rozpětí 30-45 %) s tím, že byla uvedená hodnota s ohledem na další zdravotní postižení žalobkyně navýšena o dalších 10 %. Celkově tak činil pokles pracovní schopnosti žalobkyně 55 %. **Od 2. 2. 2012 do data vydání napadeného rozhodnutí** byla žalobkyně invalidní ve třetím stupni invalidity podle § 39 odst. 2 písm. c) zákona o důchodovém pojištění. Rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu s nejvýznamnějším dopadem na pokles pracovní schopnosti žalobkyně bylo zdravotní postižení uvedené v kapitole V, položce 1d) přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, pro které se stanovila míra poklesu pracovní schopnosti 60 %, kterou posudková komise s ohledem na další zdravotní postižení žalobkyně navýšila o dalších 10 %, celkem tak činil pokles pracovní schopnosti žalobkyně 70 %.

31. Posudková komise uvedla, že manifestace těžkého psychiatrického onemocnění byla poprvé popsána v roce 2012 – šlo o psychotickou epizodu v úvodu hospitalizace v Psychiatrické léčebně Bohnice. V popředí byly nepochybné projevy organického psychosyndromu se souborem poruch myšlení, emocí a chování vzniklý na podkladě poškození mozku. Nález byl potvrzen CT vyšetřením mozku a psychologickým vyšetřením. Pro těžký stupeň postižení svědčila i následná vyšetření (MUDr. N. v listopadu 2013, MUDr. P. v červnu 2016). Psycholog PhDr. P. v prosinci 2016 již neshledal příznaky hypersomnie, ohledně **onemocnění neurologického** charakteru tak byl stav stabilizován, bez typických poruch spánku a vědomí, při vyšetření ve spánkové laboratoři typický syndrom X nebyl prokázán.
32. Posudková komise dále uvedla, že po psychiatrické stránce se jedná o organickou poruchu osobnosti, která je emočně labilní s hysterickými rysy, která bývá posuzována většinou nižším stupněm invalidity, k dekompenzaci pod psychotickým obrazem dochází až od roku 2012, což již může odpovídat třetímu stupni invalidity. Onemocnění neurologického charakteru – syndrom X – vždy představovalo diagnózu vedlejší, symptomatika byla chudá (**stavy spavosti jen výjimečně eskalované do těžší formy** – stuporu), a v roce 2016 podle posudku klinického psychologa již zcela neprůkazné.
33. K posudku se vyjádřil opatrovník žalobkyně dne 21. 8. 2025 s tím, že by bylo ku prospěchu věci, kdyby posudek obsahoval přehledný seznam zdravotní dokumentace, kterou měla komise k dispozici. Dále uvedl, že jeho manželka (žalobkyně) byla od začátku 90. let v ambulantní péči neurologie a psychiatrie bývalé polikliniky pro Prahu západ. S ohledem na to, za jakou dobu se snaží nárokovat výplatu invalidního důchodu, mohla by být dokumentace z polikliniky důležitá, avšak nikde není zmíněná. Nikde také nebyla uvedena zmínka o vyšetření na nukleární magnetické rezonanci, kterou žalobkyně podstoupila v IKEM v Krči v průběhu jednoho z pobytů v nemocnici v Příbrami. Dále opatrovník žalobkyně upřesnil, že v roce 2003 šlo o třetí těhotenství. Dále považoval opatrovník

Shodu s prvopisem potvrzuje: X

žalobkyně za důležité, aby posudek poskytl soudu jasnou představu o tom, jak se nadměrná spavost u atypického syndromu X žalobkyně projevuje. Ve spisu OSSZ Praha-západ se k řízení o invalidním důchodu v roce 1990 uvádělo „...*usíná kdykoliv a kdekoliv*“, usnutí je „*náhlé a bleskové*“ takže vede k pádu pokud zrovna neleží, a takový spánek mohl trvat až týden. V posudku o tom měl svědčit zaznamenaný pád s poruchou vědomí v listopadu 1991, po němž byl žalobkyni opět přiznán částečný invalidní důchod. Dále opatrovník uváděl na pravou míru informaci, že stavy spavosti vymizely od roku 2010. Sám posudek na jednom místě uvádí hospitalizaci v roce 2013 a na seznamu diagnóz je uvedena hypersomnie. Dále uvedl, že mu žalobkyně sama sdělila, že před delším časem se nečekaně probrala na podlaže ve svém bytě (přihodilo se to „někdy koncem loňského roku.“), pomoc, asistenci nepovažovala za nutnou. **Projevy spavosti tedy nastávají i nadále, ale nejspíš zřídka a na kratší dobu, než kdysi.** V posudku není zmíněn výskyt opačných stavů – nespavosti. Například v době, kdy byla žalobkyně zaměstnána v Oděvní službě proběhla dlouhé týdny **bez zřejmého dopadu na fungování v osobním a pracovním životě.** Také nejsou zmíněny změny její psychiky při epizodách hypersomnie, nebyla totiž v mládí vyšetřena jen na podezření z užívání omamných látek či třeba na špatný příjem potravy, ale byla prověřena i hypotéza schizofrenie. Posudek vyznívá tak, že atypický syndrom X má jediný dopad na náhlé usínání žalobkyně. Chybí také podstatná informace, které zdravotnické zařízení provedlo genetické vyšetření, jež potvrdilo diagnózu atypického syndromu X. Opatrovník dále namítal, že PhDr. J. P., který zpracovával v řízení o omezení svéprávnosti žalobkyně znalecký posudek, nemá lékařské vzdělání a potřebnou odbornost. Dále opatrovník poukázal na to, že je překvapivé, když posudková komise uváděla (atypický) syndrom X toliko jako vedlejší diagnózu, přestože v 90. letech byly projevy této nemoci jediným důvodem pro přiznání invaliditního důchodu. Nebyla uváděna žádná psychiatrická diagnóza. Opatrovník také nesouhlasil s tvrzením, že k zastavení výplaty invalidního důchodu žalobkyni (v období let 1997 až 2012) došlo pro nespokojenosti při posouzení zdravotního stavu žalobkyně, tj. že se nedostavila v daném termínu k posudkové komisi. V dané době mohlo dojít k epizodě jejího spánkového syndromu s doprovodnými následky na její chování a myšlení. Nezdá se, že by se tato možnost připustila. Opatrovník je toho názoru, že již dříve měla mít žalobkyně opatrovníka. (Důraz přidán soudem.)

34. Soud předně poukazuje na to, že se žalobkyně domáhá přiznání plné invalidity, resp. invalidity třetího stupně za období od 20. 3. 1997 do 6. 9. 2012. Je tak podstatné zjistit skutkový (zdravotní) stav žalobkyně v tomto období. Rozhodné je, jak se její onemocnění projevovála právě v tuto dobu a jaký vliv měla na její pracovní schopnost. Žalobkyně zpochybňuje závěr o částečné invaliditě v období od 1997-2012, přičemž poukazuje na to, že před i po tomto období byla (i opakovaně) uznána plně invalidní, resp. invalidní ve třetím stupni invalidity. Tato úvaha by byla přílehlavá pro situaci, kdy by žalobkyně měla onemocnění prakticky neměnného charakteru, u kterého by bylo možné mít za prokázané, že má skutečně konstantní průběh. Avšak i z historických zpráv (případně z historických rozhodnutí o přiznání invalidního důchodu) z 90. let je patrné, že zdravotní stav žalobkyně je atypický a proměnlivý, ani lékařům nebyly zřejmé příčiny některých kolapsových stavů žalobkyně, a i pro následně diagnostikovaný syndrom X konstatovali, že je atypický.
35. Nelze tak mít za prokázané, že zdravotní stav, tak jak byl referován v lékařských zprávách, resp. posudcích do r. 1997, je konstantní. Naopak je ze správního spisu patrné, že se měnil. Ostatně i sama žalobkyně (případně prostřednictvím svého opatrovníka) uváděla, že některé

symptomy syndromu X u ní buď vymizely (symptom X nebo Y), případně se změnil – nadměrná spavost se proměnila spíše v nespavost, byť se občas zjevně vyskytly i fáze spavosti.

36. Zároveň je třeba přihlédnout k tomu, že v roce 2012 byla u žalobkyně zjištěna organická porucha mozku, která při dřívějších vyšetřeních nebyla přítomna. Srov. např. lékařskou zprávu ze dne 13. 5. 1987 z Fakultní nemocnice s fakultní poliklinikou (Dr. Š. S.), ve které je uvedeno, že „*dostupnými prostředky neurologického vyšetření včetně CT nelze organicitu prokázat, pravděpodobná je funkční genesa stavu.*“. Lékařské zprávy z 90. let výslovně referovaly o tom, že organická porucha mozku nebyla zjištěna (prokázána). Lze tak mít za to, že v roce 2012 se zdravotní stav žalobkyně změnil – resp. změna, která mohla nastávat postupně, se plně projevila. Ani žalobkyně ani její opatrovník přitom neuvádějí, že projevy, pro které byla žalobkyně v roce 2012 hospitalizována, měla v takovém rozsahu i dříve. Naopak je ze správního spisu patrné, že v roce 2012 nastal zlom ve zdravotním stavu žalobkyně, který bylo nutné (akutně) řešit. Např. v lékařské zprávě z Psychiatrické nemocnice Bohnice ze dne 27. 3. 2012 (MUDr. L. H.) se uvádí, že žalobkyně byla přijata poté, co bylo vyhlášeno pátrání, když telefonovala s manželem, nesouvisle mluvila, měla hlasy, které ji nutily se zabít, pak byla nalezena v poli). Obdobný stav vyžadující hospitalizaci žalobkyně nastal i v roce 2013, kdy bylo v lékařské zprávě ze dne 25. 10. 2013 ze Všeobecné fakultní nemocnice v Praze uvedeno, že byla žalobkyně přijata do péče poté, co týden nevycházela z domu a nereagovala na manžellovy výzvy. Ten proto nechal Policií ČR otevřít byt, ve kterém našli žalobkyni v domnělém bezvědomí.
37. Soud má tak za prokázané, že zdravotní stav žalobkyně nebyl neměnný, kolísal a závěry posudkové komise o tom, že zdravotní stav žalobkyně odpovídal v období roku 1997 až 2012 částečné invaliditě, resp. invaliditě druhého stupně není zjevně nesprávný. Zároveň soud upozorňuje na to, že ze správního spisu vyplývá, že žalobkyně nebyla *konstantně* plně invalidní ani před rokem 1997. Období od 1997 do 2012 tak nepředstavuje *nelogickou výjimku*. Plně invalidní byla žalobkyně *pouze* v období od 10. 12. 1987 do 22. 1. 1989. Poté se jednalo vždy o částečnou invaliditu. Invalidní ve třetím stupni byla následně až v roce 2012, přičemž jak vyplývá z lékařských zpráv, v tuto dobu byla již zaznamenána organická změna na mozku žalobkyně. Soud tak uzavírá, že s ohledem na zaznamenané kolísání projevů zdravotních potíží žalobkyně se nejvíce závěry posudkové komise o částečné invaliditě, resp. invaliditě druhého stupně žalobkyně v období od roku 1997 do 2012 jako nesprávné, naopak má toto kolísání medicínské odůvodnění. Je přitom třeba zdůraznit, že v řízení o invalidním důchodu tíží důkazní břemeno žalobkyni. Jak bylo již i v předchozích řízeních uzavřeno, pro toto období neexistují lékařské zprávy, které by svědčily o tom, že byla žalobkyně plně invalidní, resp. invalidní ve třetím stupni. Zároveň nebyl u žalobkyně zjištěn zdravotní stav, u kterého by bylo možné dovozovat, že byly projevy nemoci konstantní. Soud považuje závěry posudkové komise za přesvědčivé a dostatečně odůvodněné.
38. V souvislosti se syndromem X pak nepovažuje soud za podložené tvrzení opatrovníka z vyjádření ze dne 20. 8. 2012, že právě v důsledku epizody spánkového syndromu žalobkyně s doprovodnými následky mohlo dojít k tomu, že se nedostavila v příslušném termínu k posudkové komisi. K tomu soud uvádí, že je z lékařských zpráv sice patrné, že žalobkyně trpěla hypersomnií, avšak ta se neprojevovala tak, že by *spala v kuse týdny* či dokonce měsíce, aby v důsledku toho nedocházela (po řadu let) k lékařům. Naopak má soud za to, že kdyby takový stav u žalobkyně nastal, byl by to zjevný důvod pro hospitalizaci. Soud má za to, že byly řádně odůvodněny závěry, že v tomto období bylo onemocnění

syndromem X toliko doprovodným onemocněním, neboť i podle informací od žalobkyně, některé projevy této nemoci již zcela ustoupily (symptom X nebo Y) nebo se změnil (žalobkyně sama lékařům opakovaně uvedla, že „se naučila nespát“). Lze mít přitom za to, že i v případě, že by se u žalobkyně objevovaly epizody hypersomnie, tak pro toto onemocnění nebyla nezpůsobitelná dostavit se k lékařům a následně poskytnout lékařské zprávy příslušným správním orgánům. V záznamu o jednání ze dne 20. 3. 1997 OSSZ i uvedla, že žalobkyni byla opakovaně zaslána urgence (17. 12. 1996 a 27. 2. 1997), obě urgence si převzala – doručky jsou k dispozici. Z uvedeného tak nevyplývá, že by žalobkyně na výzvu správního orgánu nereagovala pro aktuální epizodu hypersomnie – obě výzvy si převzala, není referováno doručení fikcí, které by bylo možné předpokládat v období akutní epizody hypersomnie. To, že žalobkyně na urgence nijak nereagovala nepovažuje soud za projev syndromu X, ale za projevy poruchy osobnosti, která byla u žalobkyně pro dané období též přítomna, jak uvádí i posudek posudkové komise ze dne 26. 5. 2025. Ostatně i Krajský soud v Praze v rozsudku, kterým žalobkyni ustanovil opatrovníka konstatoval, že žalobkyně nebyla ani dříve (před ustanovením opatrovníka) schopná pro svou **duševní poruchu** vyřizovat své sociální záležitosti. syndrom X je přitom řazen nikoli mezi duševní ale mezi neurologická onemocnění. Zároveň ale nelze ze správního spisu (ani z tvrzení žalobkyně) dovodit, že by závažnost jejího zdravotního stavu odpovídala plné invaliditě, resp. invaliditě třetího stupně. Epizody vyžadující hospitalizaci se objevily až v roce 2012, přičemž měly i částečně jiný původ (již byla zaznamenána organická porucha mozku).

39. Pokud jde tedy o zdravotní stav žalobkyně, soud má za to, že byl přesvědčivě prokázán a dostatečně vyhodnocen v návaznosti na shromážděné lékařské nálezy. Pro období od roku 1997 do 1. 2. 2012 byla rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobkyně organická porucha osobnosti emočně labilní s hysterickými rysy, zdravotní stav tak odpovídal do 31. 12. 2009 postižení uvedenému v kapitole V, položce 5c vyhlášky č. 284/1995 Sb., pro které se stanovila míra poklesu pracovní schopnosti 50 %, pro období do 1. 2. 2012 pak odpovídala rozhodující příčina dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobkyně zdravotnímu postižení uvedenému v kapitole V, položka 7b vyhlášky o posuzování invalidity, pro které se stanovila míra poklesu pracovní schopnosti 45 %, která se s ohledem na další zdravotní postižení žalobkyně navýšila o dalších 10 %. Celkově tak činil pokles pracovní schopnosti žalobkyně 55 %. Soud se se závěry posudkové komise ztotožňuje a považuje je za úplné, správné a přesvědčivé, a považuje určení rozhodující příčiny dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobkyně a tím související míry poklesu pracovní schopnosti za příléhavé a přesvědčivé odůvodněné.
40. Soud za tohoto stavu uzavírá, že se nepodařilo prokázat, že by napadené rozhodnutí vycházelo z nesprávně zjištěného skutkového stavu nebo že by pokles pracovní schopnosti žalobkyně byl pro období od 20. 3. 1997 do 6. 9. 2012 hodnocen podle neadekvátních položek. Hodnocení posudkovou komisí je logické a přesvědčivé a odpovídá posudkovým kritériím v příloze vyhlášky č. 284/1995 Sb. i vyhlášky o posuzování invalidity. Posudkoví lékaři pracovali se všemi dostupnými lékařskými zprávami i tvrzeními žalobkyně (jejího opatrovníka), přičemž zjištění z nich učiněná nebyla vyhodnocena jako dostatečně závažná pro hodnocení třetím stupněm invalidity.
41. Soud doplňuje, že toliko přezkoumává, zda žalovaná správně zjistila skutkový stav, avšak není oprávněn dle svého uvážení určit, že by měl být žalobkyni vyplacen (pro sporné období) invalidní důchod pro třetí stupeň invalidity, přestože posudkoví lékaři shodně

Shodu s prvopisem potvrzuje: X

dospěli k závěru, že toto kritérium není u žalobkyně naplněno. Soud znovu poukazuje na to, že je případ žalobkyně značně atypický, neboť je u ní přítomno vzácné onemocnění v kombinaci s poruchou osobnosti a je patrné, že žalobkyně čelí řadě zdravotních problémů, které mají řadu důsledků, které žalobkyni ztěžují, případně až znemožňují řadu aktivit, tak je soud vázán zákonem, který stanoví kritéria pro posuzování a vyhodnocování zdravotního stavu žadatelů o invalidní důchod. Není na volné úvaze soudu, či na jeho přesvědčení, zda by považoval za spravedlivé, aby byl žalobkyni vyplácen invalidní důchod vyššího stupně, ale musí rozhodovat podle zjištěného skutkového stavu. V této části tak neshledal soud žalobu důvodnou.

Závěr a náklady řízení

42. Jelikož žalovaná nesprávně posoudila, zda žalobkyni mohl být zpětně vyplácen invalidní důchod za období od 20. 3. 1997 do 6. 9. 2012, konstatuje soud, že je napadené rozhodnutí nezákonné a pro tuto nezákonnost soud napadené rozhodnutí zrušil (§ 78 odst. 1 s. ř. s.) a žalované vrátil k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s. ř. s.). V dalším řízení je žalovaná vázána výše uvedeným závazným právním názorem soudu.
43. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalovaná nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměla úspěch. Žalobkyni, která byla ve věci úspěšná, přiznal soud náhradu nákladů řízení v celkové částce **7 670 Kč**, kterou tvoří odměna za celkem tři úkony právní služby. Podle advokátního tarifu ve znění účinném do 31. 12. 2024 činila odměna za jeden úkon právní služby 1 000 Kč (§ 9 odst. 2 ve spojení s § 7 bodem 3 advokátního tarifu; viz též usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 11. 2020, č. j. 6 Ads 209/2019-62) a náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč za každý z úkonů právní služby (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Soud přiznává zástupci žalobkyně podle advokátního tarifu ve znění účinném do 31. 12. 2024 náhradu nákladů řízení ve výši 2 600 Kč, a to za přípravu a převzetí zastoupení podle § 11 odst. 1 písm. b) a za sepsí žaloby podle § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu ve znění účinném do 31. 12. 2024. Podle advokátního tarifu ve znění účinném od 1. 1. 2025 činí odměna za jeden úkon právní služby 4 620 Kč (§ 9 odst. 5 ve spojení s § 7 bodem 5 advokátního tarifu) a náhrada hotových výdajů ve výši 450 Kč za každý z úkonů právní služby (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Soud přiznává zástupci žalobkyně náhradu nákladů řízení podle advokátního tarifu účinném ve znění od 1. 1. 2025 náhradu nákladů řízení ve výši 4 970 Kč, a to za účast na jednání před soudem dne 28. 4. 2026 v délce nepřesahující dvě hodiny podle § 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu. Zástupce žalobkyně není plátcem DPH, proto není součástí náhrady nákladů náhrada této daně. Zástupce žalobkyně si též nárokoval náhradu nákladů za studium spisu dne 12. 3. 2026, avšak soud ji nemohl přiznat, neboť úkon podle § 11 odst. 1 písm. f) advokátního tarifu se vztahuje na prostudování spisu při skončení vyšetřování, a to za každé dvě započaté hodiny. Studium spisu u zdejšího soudu dne 12. 3. 2026, které započalo v 9:02 a skončilo v 9:10, není úkonem v trestním řízení a nelze ho ani s takovým úkonem svým rozsahem srovnávat. Žalovaná je tak povinna zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení v celkové výši **7 670 Kč** do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku (§ 54 odst. 7 s. ř. s.) k rukám jejího zástupce (§ 149 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, užitý na základě § 64 s. ř. s.).

Poučení :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 28. dubna 2026

Martina Kotouček Mikolášková v. r.
soudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje: X